

Του **Βασίλη Μηνακάκη**

Νεοφιλελεύθερη σάλτσα για να περάσουν οι περικοπές

Το περιεχόμενο του Πορίσματος δεν αποτελείται από άγνωστες προτάσεις που έπεσαν ξαφνικά σε «άγραφο χάρτη». Πρόκειται για νεοφιλελεύθερες προτάσεις που έχουν πίσω τους τα αντιασφαλιστικά νομοθετήματα Λοβέρδου-Κουτρουμάνη της πρώτης μνημονιακής περιόδου -αλλά και τα προμνημονιακά του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ-, ενσωματώνουν τις δεσμεύσεις του τρίτου μνημονίου και προλειαίνουν το έδαφος για τον νέο ασφαλιστικό νόμο που έχει δεσμευτεί ότι θα ψηφίσει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ μέσα στον Δεκέμβρη. Για την ακρίβεια, ο κύριος σκοπός του είναι να στήσει το «επιστημονικό» υπόβαθρο πάνω στο οποίο θα πατήσει ο νόμος αυτός, το δικαιολογητικό πλαίσιο που θα τον κάνει αποδεκτό σε όσο το δυνατόν ευρύτερα στρώματα εργαζομένων, συνταξιούχων και νέων.

Η κατεύθυνση της ριζικής αναμόρφωσης που προτείνεται γίνεται ορατή από τις «παθογένειες» που εντοπίζουν οι «Σοφοί» στο υπάρχον ασφαλιστικό μοντέλο. Από την πρώτη κιόλας σελίδα μάς λένε ότι «δεν είναι βιώσιμο», χωρίς ωστόσο να μιλούν για τα 70 δις που λεηλάτησε τα προμνημονιακά χρόνια από τα ταμεία η «τριάδα των ληστών» (κράτος, τράπεζες, εργοδότες), για τα 15 δις που εξανεμίστηκαν με το κούρεμα του PSI, για ό,τι χάθηκε με τα σκάνδαλα τύπου TEADY. Αντιθέτως, αποδίδουν τη μη βιωσιμότητά του στην πίεση των συνδικαλιστικών-επαγγελματικών οργανώσεων, στον κατακερματισμό του συστήματος και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των ταμείων, στο πελατειακό σύστημα που οδηγούσε σε «επίμονη τάση διόγκωσης των δαπανών», στην έλλειψη ισότητας μεταξύ των γενεών και εντός της ίδιας γενεάς, στη σύγχυση μεταξύ ασφάλισης και αλληλεγγύης-πρόνοιας κ.λπ.

Με οδηγό αυτήν την άποψη, το πόρισμα προτείνει «επαναδιαπραγμάτευση των θεμελιακών κοινωνικών επιλογών» και ένα «μεγάλο εθνικό σχέδιο για την κοινωνική ασφάλιση», που «θα αποτελέσει το επιστέγασμα των διαχρονικών (και ανεπιτυχών) παραμετρικών μεταρρυθμίσεων» καθώς, όπως αναφέρει, οι νόμοι Λοβέρδου-Κουτρουμάνη του 2010 «δεν ήταν μια ικανοποιητική απάντηση στο πρόβλημα», ήταν μια «ημιτελής μεταρρύθμιση» που «δεν προσάρμοσε τη βασική λογική του συστήματος στα νέα δεδομένα».

Η προτεινόμενη τομή ντύνεται, βέβαια, με φληναφήματα για ένα νέο κοινωνικό ή συνταξιοδοτικό συμβόλαιο μεταξύ των γενεών, για ισότητα, γενναιόδωρη κοινωνική σύνταξη, εγγύηση ενός μέσου επιπέδου ευημερίας κ.λπ. Όλα αυτά καταρρέουν εν ριπή οφθαλμού στις ίδιες τις σελίδες του Πορίσματος, που ισχυρίζεται ότι οι συντάξεις για άτομα με πλήρη επαγγελματική διαδρομή δεν είναι ιδιαίτερα χαμηλές (!) και ξεκαθαρίζει ότι οι πληρωμές συντάξεων (δηλαδή οι λαϊκές ανάγκες) βρίσκονται σε ανταγωνισμό με τις ανάγκες εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους.

Ας δούμε όμως τα κεντρικά στοιχεία του Πορίσματος.

Πρώτα απ' όλα συγκεκριμενοποιείται η πρόβλεψη του νόμου Λοβέρδου-Κουτρουμάνη για χωρισμό της σύνταξης σε δύο μέρη: την εγγυημένη από το κράτος εθνική ή κοινωνική σύνταξη, η οποία στόχο έχει να

προστατεύσει κυρίως τα άτομα που ζουν κάτω από το ανεκτό όριο διαβίωσης (τους χαμηλόμισθους), και την αναλογική ή ανταποδοτική, που βασίζεται σε ένα σύστημα εικονικών ατομικών λογαριασμών.

Η εθνική σύνταξη -όπως προβλέπει το μνημόνιο- θα δίνεται μόνο σε όποιον έχει συμπληρώσει τα 67 χρόνια. Το δε ύψος της -που αρχικά υπολογιζόταν στα 360 ευρώ- δεν θα είναι σταθερό. Θα μειώνεται όσο αυξάνεται η αναλογική σύνταξη είτε το ατομικό ή οικογενειακό εισόδημα του δικαιούχου. Επιπλέον, θα μειώνεται όταν δεν εκπληρώνονται οι δημοσιονομικές δεσμεύσεις των μνημονίων (οπότε θα επιπίπτει η λαϊμητόμος των «αυτόματων οικονομικών σταθεροποιητών») ή όταν δεν είναι ισοσκελισμένοι οι ασφαλιστικοί προϋπολογισμοί (οπότε η εθνική σύνταξη θα μπαίνει στην προκρούστεια κλίνη της «ρήτρας μηδενικού ελλείμματος»). Η εθνική σύνταξη θα χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από τον προϋπολογισμό - στην ουσία από τη φορολογία των λαϊκών στρωμάτων που εισφέρουν το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων.

Η αναλογική-ανταποδοτική σύνταξη, από την άλλη, στηρίζεται στη σύνδεση εισφορών-παροχών και μπορεί να την πάρει κάποιος όποτε επιθυμεί. Στη χρηματοδότησή της δεν συμμετέχει η πολιτεία, ενώ δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένα ούτε το ποσοστό συμμετοχής των εργοδοτών. Το ύψος της στηρίζεται στις εισφορές όλου του ασφαλιστικού βίου και όχι των τελευταίων χρόνων δουλειάς - γεγονός που οδηγεί σε μείωση της σύνταξης. Επιπλέον, δεν καθορίζεται συγκεκριμένα τι ποσοστό επί των αποδοχών θα είναι η σύνταξη (ποσοστό αναπλήρωσης).

Η αναλογική σύνταξη θα διαμορφώνεται από τις εισφορές που θα καταβάλλει ο εργαζόμενος καθ' όλη την εργασιακή του ζωή. Οι εισφορές αυτές θα συσσωρεύονται σε έναν ατομικό λογαριασμό, ο οποίος όμως θα είναι εικονικός, μιας και από τα χρήματα αυτά θα παρέχονται οι συντάξεις στους τωρινούς συνταξιούχους.

Σύνταξη αναλόγως το χρέος και το έλλειμμα

Η αναλογική σύνταξη προβάλλεται ως η μεγάλη καινοτομία της «Επιτροπής Σοφών». Μερικές... λεπτομέρειές της, όμως, είναι αποκαλυπτικές.

Το ύψος της δεν είναι σταθερό. Εξαρτάται από το κεφάλαιο που έχει συσσωρευτεί στο λογαριασμό του εργαζόμενου τη στιγμή της αποχώρησής του από την εργασία. Με τη σειρά του, το ύψος του κεφαλαίου αυτού εξαρτάται από το εικονικό επιτόκιο με το οποίο τοκίζονται οι εισφορές του. Αν αυτό, όπως λέγεται, κινείται παράλληλα με τη μεταβολή του ΑΕΠ, είναι φανερό ότι σε περιόδους ύφεσης και αρνητικών ρυθμών ανάπτυξης το κεφάλαιο του ασφαλιζόμενου θα μειώνεται. Επιπλέον, αν τα αποθεματικά που θα δημιουργηθούν «αξιοποιηθούν» σε διάφορα χρηματοπιστωτικά προϊόντα -όπως σαφέστατα προτείνει το Πόρισμα-, υπάρχει εμφανής κίνδυνος περαιτέρω μείωσης της σύνταξης αν αυτή η επένδυση αποβεί ζημιογόνα. Γι' αυτό πολύ... σοφά οι «Σοφοί» δεν υπόσχονται ένα εγγυημένο από το κράτος ύψος αναλογικής σύνταξης, αλλά μιλούν απλώς για εγγύηση της λειτουργίας ενός τέτοιου συστήματος από το κράτος.

Δεν προχωρούν σε τέτοια υπόσχεση και για δύο ακόμη λόγους που τους αναφέρουν ευθαρσώς. Ο πρώτος είναι οι «αρνητικές δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις», οι οποίες θα ενεργοποιήσουν τους ενσωματωμένους στο νέο σύστημα αυτόματους σταθεροποιητές (= αυτόματοι κόφτες που θα μειώνουν

τις συντάξεις). Ο δεύτερος έχει να κάνει με το πού θα συγκεντρώνονται αυτοί οι λογαριασμοί. Στόχος, αναφέρει το Πόρισμα, δεν είναι η συγκέντρωσή τους σε έναν ασφαλιστικό κουμπαρά, αλλά η «πλήρης ενσωμάτωση των εσόδων των ασφαλιστικών οργανισμών στη φορολογική διοίκηση». Τι μπορεί να σημαίνει αυτό; Σκεφτείτε μόνο τι έγινε το πρώτο εξάμηνο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, όταν «σκουπίστηκαν» στην κυριολεξία τα λιγοστά εναπομείναντα αποθεματικά των ταμείων για να αποπληρωθούν ληξιπρόθεσμες δόσεις προς το ΔΝΤ. Αν αυτή η αφαίμαξη έγινε σε συνθήκες που ο ασφαλιστικός και ο φορολογικός κουμπαράς δεν ταυτίζονται, φανταστείτε τι μπορεί να γίνει όταν θα αποτελούν «κοινό ταμείο» σε συνθήκες δημοσιονομικής πειθαρχίας και τι μπορεί να σημαίνει αυτό για το ύψος της αναλογικής σύνταξης.

Ενοποίηση προς τα κάτω

Η ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων αποτελεί κεντρικό ζήτημα στο Πόρισμα της «Επιτροπής Σοφών» – όπως, άλλωστε, και στο τρίτο μνημόνιο και στη φιλολογία των κρατούντων το τελευταίο διάστημα. Προβάλλεται μάλιστα με λογικοφανή επιχειρήματα: ως λύση που θα εξασφαλίσει τη δικαιοσύνη, την ισότιμη μεταχείριση μεταξύ των γενεών και εντός της ίδιας γενεάς, την αντιμετώπιση του κατακερματισμού, τη μείωση των λειτουργικών δαπανών, την «ανοσία» (sic!) απέναντι σε πιέσεις επαγγελματικών ομάδων για

εξαιρέσεις και ειδικά καθεστώτα.

Ποιος, ωστόσο, μπορεί να πιστέψει ότι αυτός είναι ο πραγματικός τους στόχος; Χωρίς αμφιβολία κανείς. Ο πραγματικός τους στόχος -η ενοποίηση προς τα κάτω της ασφαλιστικής «προστασίας» και προς τα πάνω της ασφαλιστικής επιβάρυνσης των εργαζομένων- αποκαλύπτεται, μεταξύ άλλων, από τα εξής στοιχεία: από το γεγονός ότι τα προτεινόμενα ενιαία ποσοστά εισφορών οδηγούν από τη μια σε τριπλασιασμό της εισφοράς ορισμένων κατηγοριών (π.χ. αγρότες) και, από την άλλη, όπως αρκετές φορές αναφέρεται στο Πόρισμα, σε «ανακαθορισμό» -στα απλά ελληνικά, μείωση- των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων στη βάση των νέων κανόνων του συστήματος.

Υποζύγια

Βασικός κανόνας του νέου συστήματος είναι ότι το μεγαλύτερο αν όχι όλο το βάρος της ασφαλιστικής προστασίας πρέπει να φορτωθεί στους ίδιους τους εργαζόμενους, έμμεσα ή άμεσα.

Αυτοί θα πληρώνουν για την εθνική σύνταξη, μέσω της φορολογίας.

Αυτοί θα συνεισφέρουν στη δημιουργία του αποθεματικού κεφαλαίου που θα καλύπτει τα ελλείμματα του συστήματος, είτε με εισφορά στους υψηλά αμειβόμενους (όσους παίρνουν πάνω από 1.000 ευρώ, αν κρίνουμε από το τι θεωρείται υψηλή σύνταξη) είτε με τραπεζικό φόρο.

Αυτοί θα επιφορτίζονται το συντριπτικά μεγαλύτερο -αν όχι όλο- μέρος των εισφορών που θα τροφοδοτήσουν την αναλογική σύνταξη.

Τέλος αυτοί θα εισφέρουν με το παραπάνω τον οβολό τους -αν και όταν έχουν- στα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης. Πρόκειται για ταμεία που είναι προαιρετικά (αποτελούν, δηλαδή, φορείς συμπληρωματικής ασφάλισης, ωστόσο έχουν «γενναία φορολογική ενθάρρυνση» και ενδέχεται να αποτελούν μια διέξοδο για ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν συνταξιοδοτικά κάτι καλύτερο από αυτό που τους παρέχει το άθροισμα εθνικής και αναλογικής σύνταξης.

Δημοσιεύτηκε στο Πριν στις 18 Οκτώβρη 2015